

Na terase svého domu v Itálii

Život bez slunce si nedovedu představit

Mathilda Nostitzová

text Zdeněk Hazdra | foto Antonín Malý, Jiří Mevald a archiv Mathildy Nostitzové

Jméno hraběnky Mathildy Nostitzové jsem poprvé zaznamenal v dokumentu Víta Olmera **LIDÉ S ERBEM** (2001), v němž se režisér pokusil zachytit příběhy několika potomků české šlechty a ukázat, jak žijí dnes. Mathilda Nostitzová odešla z Československa po únoru 1948, do své rodné země se mohla vrátit až po pádu komunistického režimu. Jejím hlavním posláním se stala pomoc slabozrakým a nevidomým lidem. Založila Nadační fond Mathilda, který podporuje projekty přispívající ke zlepšení kvality života zrakově postižených.

Z našeho rozhovoru jsem si odnesl obraz ženy, v níž se zvláštním způsobem snoubí radost a optimismus se smutkem a skepsí. To první jednoznačně převládá. Mathilda Nostitzová rozhodně není pesimistka a neztrácí dobrou víru, přestože se její úsilí nesetkává vždy s úspěchem a pochopením. Snaží se uchovat si naději a dokáže ji přenášet na lidi kolem sebe. A nejen jí ona naděje umožňuje překonávat lítost z nečestného jednání, závisti či sobectví, ze zklamání, která přináší život různou měrou každému z nás. Dovede se radovat z každé hezké chvíle, ať už naplněné setkáním s přáteli nebo radostí z pomoci druhým.

V předvečer Dne české státnosti, který připadá na 28. září a je spojován se svatováclavskou tradicí, jste z rukou předsedy Senátu Parlamentu ČR obdržela Pamětní stříbrnou

medaili za celoživotní přínos a podporu zdravotně postižených. Jaký má pro vás význam? Je to pro mne velká čest a byla jsem moc dojatá. Potěšilo mě, že jsem mohla být mezi tak skvělými lidmi, obzvláště, když to bylo

který mi manžel nechal zarámovat. Veškeré ty ceny, které jsem dosud dostala, a to jsem vždy opakovala, náležejí především mým spolupracovníkům, je to ocenění pro ně za jejich práci.

Veškeré ceny, které jsem dosud dostala, a to jsem vždy opakovala, náležejí především mým spolupracovníkům, je to ocenění pro ně za jejich práci.

poprvé, co se tyto medaile udělovaly. Ocenění je pro mne důkazem, že jsem se věnovala správným věcem, či spíše lidem. Mně se skutečně zastavilo srdce, když jsem se dověděla, že jsem mezi vybranými. Navíc mi pan předseda senátu napsal krásný dopis,

Jak dlouho se už zabýváte péčí o nevidomé? Skoro dvacet let. Když jsem se v devadesátém roce vrátila zpět do Čech, začínala jsem trochu s charitou, která však obsahuje tisíce věcí, ale já chtěla dělat jednu. Kardinál Vlk mi řekl, že bych se mohla věnovat nevidomým.

Mathilda Nostitzová na obraze Tomáše Císařovského

Moje babička i maminka také pomáhaly nevidomým, četly jim v nemocnici. Můj otec jim rovněž hodně četl, i když měl vážnou zrakovou vadu. Potkala jsem se také s houslistou Josefem Sukem a violoncellistkou Michailou Fukačovou, kteří uspořádali koncert ve prospěch nevidomých. Při této akci také začala tradice koncertů zrakově postižených sálistů ve Španělském sále na Pražském hradi. Později mě napadlo, že by nám Národní divadlo mohlo jedenkrát v roce poskytnout pro vystoupení Stavovské divadlo. Teď tam již připravujeme třetí koncert. Koncerty pořádáme také na ministerstvu zahraničí. Výsledky z těchto akcí sice nejsou tak vysoké, ale pro mě je důležité ukázat lidem, že nevidomí dokážou spolupracovat s vidícími. Nemám ráda označení handicapovaní. A oni to také nemají rádi.

Jak je dnes, v době výraznějších hospodářských těžkostí obtížné získávat finanční dary pro podporu nevidomých?

Je to obtížné, pocítujeme to v každém ohledu. V zahraničí stát přispívá na nevidomé mnohem více. Nevím, jestli si ti, co o tom u nás rozhodují, myslí, že pes pro nevidomé není důležitý, že je pro ně snadné naučit se Braillovo písmo či žít samostatně. Máme Tyfloservis, který má v každém krajském městě své pobočky. Zde se nevidomí mohou naučit žít sami. To ale něco stojí. Učí je to kvalifikovaní, vzdělaní lidé, kteří však, jelikož nejsou adekvátně zaplacení, po čase odcházejí jinam. Ani zdaleka ale nejde jen

o platy. Pracovníci musejí mít například k dispozici auto, protože ne každý nevidomý může přijít sám. Zdá se mi, že řada úředníků na ministerstvech to nedovede pochopit. Možná by se to změnilo ve chvíli, kdyby i je něco takového postihlo, což samozřejmě nikomu nepřeji.

Pomineme-li stát jako instituci, jaké jsou vaše zkušenosti s běžnými občany ve vztahu k nevidomým? Jakému postavení a zájmu se nevidomí v české společnosti těší? Jak je k nim česká společnost vlnná a ohleduplná?

Myslím, že v tomto ohledu je úžasné, jak se zde lidé snaží pomáhat. Jsou na nevidomé zvyklí. Často je potkávají na ulici s vodícím psem nebo jen s holí. Oproti tomu

stát se, bohužel, chová dosti macešsky. Jeho podpora by měla být mnohem větší.

Pokusila byste se je nějak shrnout, čemu se věnuje Nadační fond Mathilda?

Kromě pořádání koncertů je to podpora školy pro výcvik vodících psů v Praze-Jinonicích, máme i vlastní porodnici štěňat. Dále jde o dvanáct středisek, které spravuje Tyfloservis a které náš nadační fond podporuje, což je velmi důležité, aby se nevidomí naučili žít ve svém přirozeném prostředí. Snažíme se také pomáhat nevidomým hudebníkům či sportovcům. Když někdo oslepe, většinou neví, jak dál. Stát těmto lidem nenabízí žádnou pomoc, na rozdíl třeba od tělesně postižených. Kdyby nevidomí neměli Tyfloservis, tak nemají nic. Stát nemá ani žádné rehabilitační středisko, a když má

Mathilda Nostitzová je největší mecenáškou výcviku vodících psů u nás.

2001),
Mathilda
pádu
aložila
ých.

Veškeré
to jsem
mým
o ně za

idomé?
evadesá-
ala jsem
je tisíce
Vlk mi
domým.

■ Doma s manželem

■ S herečkou Evou Holubovou, členkou správní rady Nadačního fondu Mathilda

■ Zámek Planá u Mariánských Lázní na staré pohlednici

podpořit Tyfloservis, zdá se mu čtrnáct milionů hrozně moc. Jsou to peníze pro dvanáct středisek a centrálu v Praze na rok – na zabezpečení provozu se čtyřiceti zaměstnanci, kteří pracují za podprůměrné mzdy 17 či 18 tisíc hrubého, přičemž jsou to všechno vysokoškoláci. Kdyby se tito lidé lépe zaplatili, tak by zůstávali. Nemuseli by se pak zaškolovat stále noví lidé. Začíná se neustále od začátku, což stojí další peníze.

Čím vás tato činnost naplňuje?

Zrakově postižení jsou stejní jako vidící. Navzdory tomu, že nevidí, jsou nevidomí optimisté a setkání s nimi mne povzbuzuje v dalších aktivitách pro ně.

Většinu života jste prožila mimo Československo. Čím jste se profesně zabývala?

Od osmnácti let jsem musela hodně pracovat. Po odchodu z tehdejšího Československa v roce 1948 nám nezbylo nic a tatínek byl nemocný. V Německu jsem vystudovala hotelovou školu. Moje první práce byla operátorka telefonických hovorů v hotelu. Jediná z personálu jsem uměla francouzsky, a tak jsem se starala o francouzsky mluvící hosty. Pak jsem pracovala u letecké společnosti Lufthansa. Byla jsem též novinářka, pracovala jsem pro dvoje noviny. Další moje životní etapa začala po sňatku s italským diplomatem Mariem Quagliottim. Ženy diplomatů jsou stále na cestách, pomáhají svým mužům s organizací a propagací. Byť je můj muž v penzi, působí nyní již šest let jako velvyslanec Suverénního řádu maltézských rytířů v České republice.

Na kterou zemi, v níž jste s manželem pobývala, vzpomínáte nejraději?

Milovala jsem Japonsko. V Norsku to bylo také úžasné. Jen ta zima je poněkud dlouhá, hodně tmy. Měla jsem velké štěstí, že jsem se tam seznámila s jedním z nejlepších světových cvičitelů slepeckých psů. Pozva-

MATHILDA NOSTITZOVÁ | * 12. 6. 1936 v Plané u Mariánských Lázní

Vyrůstala na zámku v Plané u Mariánských Lázní. V červnu 1948 jako dvanáctiletá odešla s celou svou rodinou do exilu. Žila v Německu, kde vystudovala hotelovou školu a pak pracovala mimo jiné jako novinářka. V roce 1970 se provdala za italského diplomata a doprovázela ho při jeho působení v SSSR, Rakousku, Itálii, Velké Británii, Japonsku, Norsku a Ománském sultanátu. V současnosti je její manžel velvyslancem Maltézského řádu v České republice. Do své rodné země se vrátila v roce 1990 a dnes žije střídavě v ČR a v Itálii. Dlouhodobě podporuje nevidomé, spolupracuje s obecně prospěšnou společností Tyfloservis i se Sjednocenou organizací nevidomých a slabozrakých v ČR (SONS). Obdržela několik ocenění, například Cenu Via Bona Nadace VIA za individuální filantropii (2007), Cenu ministra zahraničních věcí Gratia Agit (2008), cenu Významná česká žena ve světě (2009) a Pamětní stříbrnou medaili za celoživotní přínos a podporu zrakově postižených (2012) v Senátu Parlamentu ČR. Je patronkou nadačního fondu Mathilda, jehož cílem je vyhledávání a podpora smysluplných projektů, které pomáhají lidem s těžkým zrakovým postižením. Podporuje výrobu komentářů pro nevidomé k novým českým filmům a koncerty nevidomých a slabozrakých umělců. Je patronkou Klubu držitelů vodicích psů. Tradičně přebírá záštitu nad sbírkou Bílá pastelka, která se koná u příležitosti Mezinárodního dne bílé hole. **Na projekty Nadačního fondu Mathilda lze přispět dárcovskou SMS odeslanou ve tvaru DMS OKO na telefonní číslo 87 777.** Cena jedné DMS je 30 Kč, fond obdrží 27 Kč. **Přispět lze také poukazáním peněžního daru na sbírkové konto: 85048504/0300.** Více na www.mathilda.cz

náct mi-
pro dva-
rok – na
městnan-
dy 17 či
všechno
lépe za-
y se pak
neustá-

o vidící.
ěvidomí
vzbuzuje

eskoslo-
ala?

ě praco-
osloven-
a tatínek
studova-
áce byla
y hotelu.
couzsky,
mluvící
ě společ-
vinářka,
alší moje
ským di-
ny diplo-
ají svým
ř je můj
let jako
čezských

m pobý-

to bylo
ud dlou-
stěstí, že
nejlepších
. Pozva-

á ode-
ou ško-
lského
Británii,
ancem
a dnes
obecně
slabo-
VIA za
, cenu
přínos
adační-
ů, kte-
řů pro
ělců. Je
pastel-
ačního
OKO na
ět Ize
O. Více

la jsem k němu lidí od nás, aby se podívali, jak je cvičí. Od něj jsem se dozvěděla, že poslední tři týdny výcviku, který celý trvá zhruba šest až osm měsíců, mají být cvičitel, nevidomý a pes co nejvíce spolu. Rovněž jsem si oblíbila Omán, což je skvělá země plná milých lidí. Manžel mi dal řidiče, protože žena v této zemi nemůže jet sama na púšť. Ale já měla černého labradora, který byl lepší než několik řidičů či bodyguardů distancem, protože Ománci mají strach ze psů, takže jsem měla pláž pro sebe.

Wohla byste přiblížit okolnosti odchodu vaší rodiny z Československa? Byla jste malé děvče, přesto, jaké vzpomínky si z tohoto období v sobě nesete?

Pamatuji si na své spolužáky a taky lidi ze Sokola, kde jsem cvičila. Odešli jsme 18. června 1948, to si pamatuji přesně. Úřady tatínka vyzvaly, že pokud tady chce s dětmi zůstat, musí se rozvést. Jeho manželka byla totiž původem Němka. Tatínek přišel domů a řekl – jdeme. A tak jsme na nákladáku, jen s nejnáměššími věcmi, odjeli k příbuzným do Německa. Na ten okamžik nežije zapomenout. Tatínek seděl vozu a neustále mával. Byl to nárovný člověk, který se cítil být Čechem. Míloval Horky nad Jizerou a Bukovnici v Orlických horách, to byla jeho oblíbená místa. Odchod z vlasti ho zlomil. Myslím, že proto také předčasně zemřel – krátce po svých šedesátinách.

Jaký byl váš návrat do země, v níž jste se narodila? Věřila jste, že se ho dočkáte?

Po pravdě řečeno, když jsem s manželem jela na svou první zahraniční misi v roce 1972 do Moskvy, tak jsme si nemysleli, že se demokracie a svoboda vrátí do střední Evropy před rokem 2000. Když konečně přišel listopad 1989, byli jsme v Japonsku. Po návratu do Evropy jsem se na svatou Annu, 26. července 1990 vydala do Československa, na lůžkovou nedaleko Plané u Mariánských Lázní, kde odpočívají někteří moji předkové. Jela jsem autem a na přechodu z Německa jsem byla úplně vystresovaná. Nevěděla jsem, co mě čeká. Na hranicích mi ale celník řekl: „Vítejte doma, paní Nostitzová.“ To byl tak krásný okamžik, že na něj nikdy nezapomenu. **Vámemu rodu patřil zámek Planá u Mariánských Lázní. Usilovala jste o jeho navrácení, ovšem bez úspěchu... proč se vám to nepodařilo? A co je s ním teď?**

V zámku se po únoru 1948 usadili vojáci, kteří sřezili hranice. Je to možná jediný zámek v republice, který disponuje protiatomovým krytem. Můj otec byl majitelem zámku.

Nechápu, proč restituace nebyla úspěšná. Bohužel, tehdejší ministr vnitra prodal zámek před termínem pro podání restitučního nároku. Nový majitel nakonec skončil ve vězení, protože nesplácel úvěr, který si podvodně na zámek vzal. Poté byl zámek prodán ještě několikrát. Dokonce i mně nabídl, jestli jej nechci koupit. Proč bych si ale měla kupovat něco, co mi patří?! Nechci už o tom mluvit, protože se mi dělá špatně. Dnes je to, bohužel, ruina, kterou nikdo nechce. Přitom zámek by se býval dal využít například pro další středisko Tyfloservisu.

■ Mathilda Nostitzová a rodový erb

Cítím se být Češkou. Můj otec chodil do české školy a na českou univerzitu. Můj praprapradědeček postavil Stavovské divadlo. Já jsem chodila také do české školy.

Máme kolem pěti tisíc knih, které jsou zabaleny v Národním muzeu, mohly tam být k dispozici studentům. V objektu je místo pro koně. Mám kontakt na Island, na cho-

vatele islandských ponků, ti by mohli být úžasní pro handicapované děti. Mohli jsme tam dělat tolik věcí. Místo toho se díváme na trosky. Tohle v této zemi vážně nechápu. Vede to pak, bohužel, k tomu, že vám řada lidí řekne, že se vrátit nechťejí, protože to u nás nemá cenu. Je zde, díky bohu, spousta dobrých lidí, ale připadá mi, že ti druzí mají, častěji než jinde, větší slovo.

Co se vám vybaví, když se dnes řekne Česká republika a češství? Jak vnímáte pojem vlastenectví či patriotismus?

Cítím se být Češkou. Můj otec chodil do české školy a na českou univerzitu. Můj praprapradědeček postavil Stavovské divadlo. Já jsem chodila také do české školy. Přestože jsem se čtyřicet let stěhovala z místa na místo, tak cítím osobní a rodové spojení s touto zemí. Z nedávné historie si pak vybavuji fotografii mého přítele Řezníčka, jak zastavuje během srpnové okupace sovětský tank. Celý svět tehdy obdivoval odvahu československého lidu. A nesmím zapomenout zmínit Václava Havla, intelektuála, odvážného disidenta a poctivého politika, který by měl být i nadále zdrojem inspirace.

Co považujete za svůj největší dosavadní úspěch? Na co jste ve svém životě nejvíce hrdá?

Život je plný malých úspěchů. Po každé, když mohu nějakým způsobem pomoci nevidomým, Tyfloservisu, vodicím psům nebo dát šanci nevidomému hudebníkovi, je to úspěch. Že mě zvolili předsedkyní čestné rady Sjednocené organizace nevidomých a slabozrakých (SONS) a že jsem patronkou Nadačního fondu Mathilda, to pro mne znamená úspěch.

Máte nějaký sen nebo přání, které byste, ať už sobě nebo někomu z vašich blízkých, ráda vyplnila?

Každý má sen žít v domě, ve kterém se narodil. Ale vím, že tento sen se mi těžko splní. Přejí všem lidem hlavně zdraví, vše ostatní se dá zvládnout.

Z čeho čerpáte sílu a energii? Co vám dělá radost?

Kamarádi, kteří mě mají, jak doufám, rádi. Existuje také M. Nostitz Quartet. Je spousta věcí, které mě potěší. Třeba se jen podívám na dům, ve kterém se narodila babička Lobkoviczová a kde je nyní německá ambasáda. Mám radost, když přijedu do Čech. Jenom slunce mi tu chybí. Jednou mi operovali komplikovaně zlomený kotník, měla jsem ho v sádře, nemohla jsem chodit, ale mnohem horší by pro mě bývalo bylo, kdybych neviděla. Kdybych neviděla slunce, kytky a svět kolem sebe. ■